

שיעור כט: המביא גט ממדה"י ולא אמר בפ"נ

דף ה ע"ב

תוכן:

- א. שאלת הצורך בנתינה מחודשת
- ב. שיטת תוספות - הנתינה לצורך האמירה
- ג. שיטת תוספות בדף פד - גם נתינה ללא אמירה פסולה
- ד. שיטת המאירי וחכמי הדורות
- ה. שיטת תוספות רי"ד
- ו. שיטת רש"י והר"ן בדין נאמנות על אמירה ללא נתינה
- ז. שיטת תוספות בגט לחכמים ללא אמירה כלל
- ח. האם קיום בחותמיו מצריך נתינה חדשה
- ט. אמירה לאחר נתינה בתכ"ד
- י. ספק ר"י לאחר כ"ד ועסוקים באותו עניין
- יא. שיטת הרמב"ם
- יב. שיטת ר"י מקינון

מקורות לשיעור:

תוספות דף ה ע"ב בד"ה "יטלנו"

תוספות בדף פד ע"ב בד"ה "אמר"

המאירי בדף ו במחלוקתו עם חכמי הדורות

המאירי כאן ד"ה "ממה שכתבנו"

תוספות רי"ד כאן בד"ה "תניא כוותיה דר' יוחנן"

תוספות כאן בד"ה "כיצד"

ריטב"א ד"ה "כיצד יעשה" ו"והא דאמרינן"

רש"י ד"ה "משום דלא אמר" ובר"ן

רמב"ם בהלכות גירושין פרק ז הלכה יז- יח

מל"מ שם בהלכה יז

ביאור הגר"א סימן קמב באות כג

הריטב"א אצלנו בד"ה "והא"

הפנ"י לדף ה ע"א תוספות ד"ה "ניסת"

ה'ים של שלמה' לגיטין בסימן יא

הרא"ש בסימן ו

א. שאלת הצורך בנתינה מחודשת

מבואר בסוגיה שאם בשעת נתינת הגט לא אמר בפ"נ ובפ"נ עליו ליטול את הגט ולתת אותו פעם נוספת בצירוף לאמירתו.

השאלה המרכזית היא, מדוע עליו לקחת ולתת את הגט מחדש, הרי החיסרון היה רק בזה שלא אמר בפ"נ ובפ"נ, ולמה לא ישלים חסרונו בכך שיאמר בפ"נ ובפ"נ בלא שיטלנו ויתנו מחדש?

בראשונים כאן נראים כוונים שונים: יש הרואים פגם בנתינה הראשונה שיש לתקנו ויש שלידם הבעיה איננה בנתינה שהייתה, אלא באמירה שאותה עומד לעשות שהיא זו שמצריכה נתינה מחודשת יחד איתה והסיבה לכך איננה מוסכמת על כל הראשונים. כמו כן, יש התולים זאת בסיבות אחרות לגמרי, ננסה להעמיק בשיטות השונות כאן ובמסתעף מהם.

ב. שיטת תוספות - הנתינה לצורך האמירה

הנתינה דרושה כדי שלאמירה תהיה נאמנות

תוספות כאן בד"ה "יטלנו" כותבים שמזה שצריך ליטלו ממנה ולחזור ולתת לה משמע **שצריך לומר בשעת נתינה**, ותוספות מסתפקים במידת הצמידות הדרושה בין הנתינה לאמירה, נראה מתוספות שהצורך בנתינה חדשה **איננו בגלל שהנתינה הראשונה הייתה פסולה**, אלא בגלל **שאמירת בפ"נ צריכה להיות בשעת הנתינה**, הדבר נראה קצת מלשונם שעסקה באמירה, מתי צריכה להיות, ולא בנתינה, אולם עוד יותר מדויק הדבר ממה שהסתפקו בתוספות לא רק אם ניתן לומר לאחר הנתינה, אלא גם לפני, ואם הצורך הוא בנתינה שתהיה עם אמירה, מדוע גרע כשאמר לפני הנתינה, הרי נתן גט שהתבררה כבר כשרותו?

א"כ, לשיטתם, מעשה הנתינה הראשון כשלעצמו היה כשר אף שהגט ניתן ללא אמירה, וכל שנותר לו כדי שהגירושין יהיו מושלמים, הוא להשלים רק את האמירה שחסרה, אולם לא ניתן לומר בפ"נ ובפ"נ ללא שהאמירה תיעשה בשעת הנתינה, מפני שהנאמנות שנתנו חכמים לשליח לומר בפ"נ ניתנה רק כאשר אומר בעת מעשה הנתינה. מדוע? עיין תוספות בדף פד ע"ב והרשב"א שם שאומרים שאז מדייק יותר ולקמן בע"ה נרחיב בזה.

קושי בהבנה זו

יל"ע בהבנה זו, דוודאי הצורך באמירה בשעת נתינה דווקא, תלוי בכך שהנתינה הינה מעשה גירושין ולא סתם נתינה בעלמא, וא"כ לא ברור כיצד בנתינה החוזרת נוצרה **נתינת גירושין** חדשה, כזו שתיתן נאמנות לאמירה, שהרי אם מעשה הנתינה הראשון כשר הוא, כמו שעולה מתוספות, נמצא שמעשה הנתינה השני אינו באמת מעשה גירושין אלא סתם פעולת נתינת שטר בעלמא וא"כ איך נאמן באמירתו, הרי נמצא שלא אומר בשעת הגירושין?

קודם שנשיב על שאלה זו נפנה ללימוד תוספות בדף פד ונראה אם דבריהם שם תואמים את העולה מדבריהם כאן.

ג. שיטת תוספות בדף פד - גם נתינה ללא אמירה - פסולה

בדף עח ע"א אומרת הבריתא: "אמר לה כנסי שט"ח זה... אינו גט עד שיאמר לה הא גיטך דברי רבי, ר' שמעון בן אלעזר אומר לעולם אינו גט עד שיטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הא גיטך", דעת רבי היא שאם נותן גט באופן שאינו פועל גירושין ואח"כ אומר 'הא גיטך' מהני, ומהראשונים בדף פד נראה שהטעם הוא דכיוון שהגט ביד האישה מכוח הנתינה הראשונה של הבעל, יכול הוא **לגמור את הנתינה** כעת ללא נתינה נוספת. תוספות בדף פד ע"ב בד"ה "אמר" הקשו לשיטת רבי, מדוע אצלנו בדף ה צריך ליטול את הגט ולחזור וליתנו?

לכאורה מוכח משאלתם שלמדו שיש חיסרון בגירושין ב**נתינה** ללא אמירה מצד הנתינה, דאם למדו שאין חיסרון, לא מובנת שאלתם, שהרי כל מחלוקת רבי ורשב"א שייכת רק כאשר יש חיסרון במעשה הנתינה הראשון, שאז אומר רבי שמכיוון שהנתינה הראשונה פסולה, ניתן לגמור את נתינת הגירושין בסוף ללא נתינה חדשה, אולם רבי לא עסק במקרה שאין חיסרון בנתינה הראשונה, לכן נראה שתוספות בשאלתם למדו כהבנה שאכן הנתינה אצלנו שהייתה ללא אמירה, פסולה.

היה מקום לדחות את הראיה ולומר שרק רואים מהם שהגירושין לא חלו, אך לא רואים שזה מחמת חיסרון במעשה הנתינה, אף אם מעשה הנתינה הראשון כשר ואין בו חיסרון, מ"מ עדיין הגירושין נעשו ללא אמירת בפ"נ וא"כ הגירושין **למעשה** לא חלו אף שפעולת

הנתינה עצמה הייתה טובה, וכיוון שלמעשה צריך עוד השלמה לגירושין עדיין שייד המקרה שלנו למחלוקת רבי ורשב"א.

אולם קשה לבאר כך, דסו"ס כיוון שלהנ"ל החיסרון אצלנו אינו מצד הנתינה, אין זה דומה לרבי ורשב"א שם היה החיסרון מצד הנתינה ולכן יכול היה רבי לומר שלא צריך נתינה חדשה וא"כ נראה שמוכח מתוספות כמ"ש.

ההבנה העולה משאלת תוספות

א"כ יוצא שהבנת תוספות בשאלתם, אינה עולה בקנה אחד עם דברי תוספות אצלנו בד"ה "יטלנו", אלא מבינים שם תוספות שנתנית גט ללא אמירת בפ"נ הינו מעשה גירושין פסול. תקנת חכמים לומר בפ"נ בשעת נתינה, מורה כי אמירת בפ"נ זו תקנה במעשה הגירושין, במעשה הנתינה, וממילא אם לא אמר יש פסול בנתינה עצמה, פסול במעשה הגירושין (עיין בשיעור ב שהעלנו הבנה זו), ממילא יש לעשות מעשה גירושין חדש ולא די רק לומר, שהרי מעשה הגירושין הראשון שנעשה ללא האמירה, פסול. אולם יש לעיין אם תוספות שם חזרו בהם בתשובתם.

האם תוספות שינו את הבנתם

תוספות מתרצים שני תירוצים:

תירוצ ראשון: שכבר נתגרשה עם הגט מה"ת, ועיין ריטב"א שדומה הדבר למקרה שם שכבר נתגרשה לעניין ריח הגט, דאז כבר זכתה בגט וכלתה הנתינה, לפי תירוצ זה עדיין לומד תוספות שהבעיה מצד הנתינה אלא כיוון שמה"ת הייתה נתינה טובה צריך נתינה חדשה.

תירוצ שני: השליח מידק דייק רק כשאומר בשעת נתינה.

ניתן לומר שתוספות כעת חזרו בהם מהבנתם בשאלה ולמדו שבאמת אין אצלנו חיסרון במעשה הגירושין וכל החיסרון הוא רק בגלל שאין נאמנות לומר בפ"נ, אלא בשעת נתינה ולכן גם לרבי צריך נתינה חדשה ולפי"ז דבריהם יתיישבו עם דבריהם אצלנו.

אבל קשה ללמוד כך בדבריהם, שכן תוספות אומרים רק "ועוד", דהיינו שבאים לומר רק עוד נקודה ולא משנים שינוי מהפכני מהבנת השאלה והתירוץ הראשון, אלא באמת עדיין לומדים שיש חיסרון במעשה הגירושין, אלא מוסיפים שבאמת לרבי לא היה צריך נתינה חדשה, כמו שבדף עח לא צריך אולם אם לא עושה מעשה נתינה חדש אין לו נאמנות על בפ"נ, כי לא מדייק.

והנה אם כך, הרי שאמנם רואים מתירין זה בתוספות שהטעם שצריך עוד מעשה נתינה לרבי הוא כי אין לו נאמנות לומר בפ"נ ללא זה, אך לא מוכח מתוספות שם שזהו כל החיסרון ואמרנו שאפילו נראה בוודאי שזה לא כל החיסרון אלא שיש גם חיסרון בנתינה דאל"כ לא היו מקשים.

כמו"כ, יש להוסיף שלא נראה שהתחדש רק בתירוצם שנאמנות מידק דייק קיימת רק בשעת מעשה הגירושין, אלא נראה דזה היה פשוט לתוספות אף בקושיה אלא סברו שמכיוון שבאמירתו הוא גומר את מעשה הגירושין שהתחילו בנתינה שעשה כבר, לשיטת רבי, די באמירה כדי לגרום לו לדייק ותוספות מחדשים בתירוצן שאין די בזה וצריך נתינה נוספת כדי לגרום לשליח לדייק.

לפי"ז יתבאר דברי תוספות אצלנו

אם כנים אנו שעולה מתוספות שם שישנם **שני חסרונות**, הרי שנבין את שהתקשינו בתוספות אצלנו שלמדו שצריך אמירה בשעת נתינה לשם נאמנות האמירה, ולשם כך צריך נתינה חדשה, והתקשינו דאינה נתינה של גירושין ומה הועיל בזה, הרי שלאור דבריהם שם נאמר גם אצלנו שבאמת אם לא אמר בשעת נתינה **גם הנתינה פסולה** כפי שרואים מתוספות בדף פד, לכן תוספות קורא לזה אמירה "בשעת נתינה" ואין הנתינה הנוספת מעשה בעלמא, אלא נתינת גירושין.

וא"ת, דאם למדו שיש חיסרון בנתינה מנין למדו שיש **גם** חיסרון בנאמנות האמירה? ניתן לומר שלמדו משיטת רבי כמו שביארו שם בדף פד.

ד. שיטת המאירי וחכמי הדורות

ל'חכמי הדורות' חיסרון רק באמירה ולא בנתינה

הזכרנו בעבר את המאירי בדף ו על הגמרא שם ששליח שהביא גט בא"י אף שאינו צ"ל

בפ"נ, אולם אם אמר נאמן, ודן שם המאירי אם שלח קבלה שגם הוא אינו צ"ל בפ"נ ובכל זאת אמר האם יהיה נאמן, והביא מ'חכמי הדורות' שנאמן. יש להבין שם ג"כ, הרי שלח קבלה סיים בקבלתו את מעשה הגירושין וכאשר מביא את הגט ואומר בפ"נ, אין האמירה מלווה מעשה גירושין וכיצד נאמן?

מבאר המאירי את שיטתם שלמדו זאת מהגמרא אצלנו, "כיצד יעשה וכו' אלמא אע"ג דאיגרשה לה מכמה יומי ועכשיו אינו נותן לה בתורת גירושין אלא לשמרה מהוצאת לעז נאמן", א"כ למדו שה"ה בשליח קבלה אף שכבר נגמר מעשה הגירושין נאמן השליח, ויש לעיין בהשוואה שעשו, שהרי בשליח קבלה נגמרו הגירושין בהכשר ונתינתו כעת אינה כלל נתינת גירושין?

ע"כ רואים מהם שלמדו שבאמת גם אצלנו הנתינה הראשונה שנעשתה ללא אמירה אין בה פסול, ודמי לשליח קבלה, וא"כ לשיטתם כל הצורך בנתינה מחודשת ע"כ זה רק בגלל שצריך אמירה בשעת נתינה.

מחלוקת עם תוספות בסיבת חוסר הנאמנות לשיטתם

אולם כשנתבונן נראה שאף שלמדו שהאמירה זקוקה לנתינה ובזה סברו כתוספות, מ"מ טעמם שונה מתוספות, המאירי ביאר בהם שצריך נתינה נוספת בגלל לעז ולא בגלל 'מידק דייק' כתוספות, ויש לעיין מה שורש מחלוקתם?

לפי דברינו לעיל בתוספות הדבר מובן מאד, לפי תוספות שהטעם הוא 'מידק דייק' הרי שיש צורך שהאמירה תתלווה למעשה גירושין ולא לסתם נתינה, ומכיוון שע"כ למדו חכמי הדורות שאין כלל חיסרון בנתינה הראשונה (דאל"כ לא היה דומה לשליח קבלה) ממילא נמצא שהנתינה השנייה היא נתינה בעלמא וא"כ לא יכלו לפרש כתוספות מצד מידק דייק, לכן פירשו מטעם לעז שלזה די בנתינה בעלמא יחד עם האמירה, אולם תוספות שכן פירשו מצד מידק דייק לשיטתם שראינו שלמדו שבאמת גם הנתינה הראשונה פסולה וממילא הנתינה השנייה הינה נתינת גירושין ומידק דייק.

במאירי עצמו נראה שישנם שני חסרונות

המאירי עצמו חולק שם על חכמי הדורות וכותב ששונה הברייתא שלנו מהמקרה של שליח קבלה, בכך שאצלנו יש פסול במעשה הגירושין ולכן נאמן בנתינתו השנייה, ולשונו

שם היא שהגירושין אצלנו נעשו "שלא כהוגן", משא"כ בשליח קבלה "אין כאן עוד שעת נתינה ולא מהני". א"כ, למד המאירי שנתניה ללא אמירה הרי היא נתינה פסולה. כך גם בסוגיין מפרש המאירי שהצורך בנתינה נוספת הוא הואיל ובא לידה בפסול, שוב רואים ממנו כהבנה שצריך עוד נתינה בגלל שהנתינה הראשונה הייתה נתינה בפסול, אולם יחד עם זאת המאירי שם בדף ו' חולק על חכמי הדורות ואומר שכיוון שאין ראייה מהגמרא שלנו להאמין לשליח קבלה, נראה שאינו נאמן, כי השליח נאמן רק כשאומר בשעת נתינה, רואים שהמאירי למד גם כהבנה שאין נאמנות לומר בפ"נ אלא בשעת נתינה ושני החסרונות נכונים וכ"א סיבה בפנ"ע לפסול.

ה. שיטת תוספות רי"ד

הנאמנות ניתנה רק לשליח

תוספות רי"ד כאן כותב "פי' זה שהצריכו ליטלו ממנה ולתתו לה פעם אחרת כדי שיראה שהוא שליח בלבד דדוקא לשליח המנוה רבנן כבי תרי אבל לא לאינש אחרינא ור"מ סבר כיון שכבר נתנו לה יצא מתורת שליח ותו לא מהימן...".

כיסוד דבריו, שרק לשליח האמינו חכמים, מצאנו גם בב"י בסימן קמב שמביא תשב"ץ בח"א סימן כה שם כותב שאם שולח גט ע"י אחד לשליח לגרש, אותו אדם אינו נאמן כי אינו השליח לגרש ועושה מעשה קוף, וכן הריב"ש בסימן מג כתב שאם מת המשלח, והשליח בחייו נתן ולא אמר בפ"נ, לא יכול לעשות את התיקון של 'כיצד יעשה' כי כבר אינו שליח.

לפי הבנה זו של תוספות רי"ד אין זו תקנה במעשה הגירושין, ומעשה הגירושין עצמו כשר אף שהגט ניתן ללא אמירה, ממילא עליו להשלים רק את האמירה שחסרה, אולם לא ניתן לומר בפ"נ ללא שהאמירה תיעשה בשעת הנתינה. הנאמנות שנתנו חכמים לשליח על בפ"נ ניתנה רק כאשר הוא עדיין שליח או נראה כשליח.

אולם תהיה נפק"מ בין הבנת תוספות רי"ד לבין תוספות בנוגע לעניין הצורך בנתינה כדי שתהיה נאמנות.

נפק"מ בין ההבנות:

אם יאמר בפ"נ לפני הנתינה, הרי שאז וודאי עדיין שם שליח עליו וא"כ יהיה נאמן לפי תוספות רי"ד אך לעניין מידק דייק יש להסתפק כמו שתוספות מסתפקים.

האם בנתינה השנייה נחשב לשליח

הרווח בהבנת תוספות רי"ד על פני הבנת תוספות הוא, דלפיו לא נקשה את ששאלנו בתחילה על תוספות שמכיוון שבנתינה הראשונה כבר נגמרו הגירושין ואין בנתינה השנייה שום מעשה גירושין, כיצד תועיל הנתינה החדשה לנאמנותו על האמירה, כי אף אם מעשה הגירושין נגמר אולם עדיין שם שליח עליו עד שיסיים את כל השליחות שכוללת גירושין שלמים כולל האמירה.

אולם לכשנדקדק בדברי תוספות רי"ד נראה שבהסבירו את דברי חכמים הוא כותב: "שהצריכו ליטלו ממנה ולתתו לה פעם אחרת כדי שיראה שהוא שליח", מדויק ממנו שבאמת כבר אינו שליח כי הנתינה הראשונה עשתה גירושין וממילא הנתינה כעת איננה נתינת גירושין, אלא רק נראית כנתינת גירושין ולכן הוא רק נראה כשליח.

כך מדויק גם מלשונו "נראה" וגם מכך שביאר בר"מ שכיוון שנתן יצא מכלל שליח ויל"ע מה יענה על זה ת"ק. באמת לא כתב תוספות רי"ד סברא נגדית לר"מ, וא"כ סבר שלא כתוספות אצלנו מהם מדויק שהנתינה השנייה באמת נקראת "שעת נתינה" ולא רק נראית כשעת נתינה.

מחלוקת תוספות ותורי"ד אם הנתינה השנייה הינה נתינת גירושין

יל"ע לפי תוספות רי"ד מדוע באמת הנתינה השנייה לא נקראת "שעת נתינה" כמו לתוספות, שהסקנו בהם שהנתינה הראשונה הייתה פסולה, וממילא נראה אותו עדיין כשליח, הרי הנתינה הראשונה הייתה סו"ס פסולה?

צ"ל שע"כ לפיו אמירת בפ"נ מכשירה למפרע את הנתינה, לעומת בתוספות הרי מבואר שאינה מכשירה למפרע שהרי אמרו שלפי ר"מ אחר שנישאת לא יעזור שיאמר בפ"נ אלא תצא מזה ומזה, ואם היו סוברים שהאמירה מכשירה למפרע לא היה הדין שתצא מזה ומזה, נברר נקודה זו.

האם אמירת בפ"נ מתקנת למפרע לר"מ

כתבו תוספות בד"ה "כיצד" שלר"מ אם נישאה על סמך גט ללא אמירת בפ"נ אין תקנה, ויש לה דין של סוטה דרבנן ואילו לפי רבנן למרות שהדין הוא שתצא מ"מ אין לה דין סוטה. הבנת שיטתם היא שאף שעדיין נשארה בה אישות מדרבנן לעשות דין של 'תצא' אין בזה לגרום שיהיה לה דין סוטה, אלא רק אם נשארה אישות כזו שמכוחה הוולד הוא ממזר מדרבנן, יש דין סוטה.

יל"ע בדעת תוספות, מדוע כעת כשאומר בפ"נ אינו מתקן בזה את הגירושין הקודמים? באמת בריטב"א וברשב"א יש צד שכאשר אומר בפ"נ הוא אכן מתקן למפרע את הגירושין ולפי"ז מה שכתוב "כיצד יעשה" נאמר גם לשיטת ר"מ.

מזה נראה שתוספות כאן למדו כתוספות לדף פד ע"ב וכמו שנקטנו בהם לעיל, ולא כחכמי הדורות שלמדו שבאמת הגירושין חלו אלא שחסר רק בפ"נ, דאם למדו כך, שמעשה הגירושין היה כשר, למה לא מהני למפרע? אלא מוכח מתוספות שעצם מעשה הגירושין היה פסול וא"כ לא יכול להתכשר למפרע.

בין תוספות לריטב"א

דהנה גם אם אומרים שהגירושין לא חלו, ניתן ללמוד שזה משום שמעשה הגירושין, הנתינה, בפסול וכמו שלמדנו בדבריהם בדף פד מהדמיון לרבי, או ללמוד שאע"פ שאין פסול בגירושין אולם כל עוד לא אמר בפ"נ **למעשה** לא חלו הגירושין ולכן יש צורך בעוד מעשה גירושין.

תוספות למדו כצד הראשון כמו שהוכחנו לעיל מהדמיון לרבי, אולם אם היו לומדים כצד השני הייתה הנתינה מתכשרת ובאמת הריטב"א בד"ה "כיצד" שמתחיל את הסוגיה בכך שיש חיסרון בגירושין, "פסול שיבוא בגט בנתינה", "הנתינה אינה נעשית כראוי" ובכ"ז מעלה צד שהנאמנות מועילה למפרע, ילמד כצד זה.

הסבר תוספות רי"ד בר"מ

הסברו של תוספות רי"ד בר"מ קשה, שהרי מיד הגמרא שואלת על ר"מ "ור"מ משום דלא אמר יוציא והולד ממזר?" ופירש התורי"ד מדוע לא נאמן הרי אומר כעת בפ"נ? ולא מובן

מהי שאלת הגמרא שהרי ביאר תורי"ד קודם לכן שלר"מ כבר לא נקרא שליח והאמינו רק לשליח?

נהוג לבאר שישנן שתי קומות בנאמנות השליח, לעיל בדף ג, לאחר שנתנו לו נאמנות משום עיגונא, שאלה הגמרא "חד אתי בעל ומערער" ופירש תורי"ד כרש"י שם "אוקי חד להדי חד", ולזה תירצה הגמרא שהשליח מידק דייק ומבואר ברש"י בדף טז שלכן נאמן כשניים ואז הבעל לא יכול להכחישו וכ"ה בתורי"ד, וא"כ גם ללא שנאמר 'מידק דייק' נשאר תה"ה שהאמינוהו כחד משום עיגונא וכל המידק דייק רק נועד לתת לו נאמנות של שניים.

ממילא, תורי"ד התחיל אצלנו בכך שהשליח לר"מ לא נאמן אחר הניתנה כי כבר אינו שליח ודווקא שליח נאמן כבי תרי כי מידק דייק ואילו לאחר מסירת הגט כבר אין מידק דייק, כדברי תוספות בדף פד, אולם עדיין נותרה לו נאמנות של חד שחז"ל נתנו לו משום עיגונא ומחמתה שואלת הגמרא למה הוולד ממזר הרי יש לו נאמנות של חד ונאמן כל עוד הבעל לא ערער.

אולם יש להקשות על הבנה זו מסברא, שהרי על "משום עיגונא אקילו" שאלה הגמרא שם בדף ג ע"א שאותה נאמנות (כחד) שנתנו לו אינה יוצרת קולא אלא חומרא, ולכן אמרה שבאמת נתנו לו נאמנות כתרי שהיא איננה יוצרת חומרא וא"כ כאשר לא שייך לתת לו נאמנות כתרי כי לא דייק, מדוע שנאמר שעדיין נתנו לו נאמנות של חד, הרי אותה נאמנות של חד יוצרת חומרא, כדברי הגמרא ולמה שניתן לו אותה?

ו. שיטת רש"י והר"ן בדין נאמנות על אמירה ללא נתינה

נתן ולא אמר כלל בפ"נ לדעת חכמים

חלקו ר"מ ורבנן כאשר לא אמר "בפני נכתב ובפני נחתם", האם הוולד ממזר, והגמרא שאלה מדוע לר"מ הוולד ממזר, כיון שהגט כשר ופרש"י את תמיהת הגמרא: "ור"מ, משום דלא אמר בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר?" וז"ל: "והא גט כשר הוא ובפניו נכתב...".

ז"א, מה שהגמרא לא מבינה מדוע יוציא והוולד ממזר, לרש"י, הרי זה רק מפני שנכתב

בפניו, ולכאורה לא מובן מנין לרש"י שאכן נכתב בפניו, הרי המחלוקת של ר"מ ורבנן היא בדין "המביא גט ממדינת הים ונתנו לה ולא אמר בפני נכתב ובפני נחתם"?

אלא, ע"כ הבין רש"י שאם לא אמר כלל "בפני נכתב ובפני נחתם" היה ברור לגמרא מדוע יוציא והוולד ממזר, והבינה הגמרא שמדובר שאמנם לא אמר "בפני נכתב ובפני נחתם" בשעה שמסר לה את הגט לגירושין, אולם אמר לה לאחר מכן, וכך מפרש כאן הר"ן, שכתב בדעת חכמים "דכל שהוא מעיד אפילו לאחר נתינה דבפניו נכתב אין חוששין לו...", אלא שלר"מ עדיין הוולד ממזר כיוון שלא אמר בשעת הגירושין ולכן שאלה הגמרא מדוע, הרי יודעים אנו שהגט נכתב בפניו כי אמר לנו לאחר מכן ומה בכך שלא אמר בשעת המסירה.

תקנת בפ"נ החילה חששות על הגט

מה הסיבה לכך שאם לא אמר כלל "בפני נכתב ובפני נחתם" הוולד ממזר, הרי הבעל לא ערער?

מכאן שחכמים לא תיקנו סתם שצריך לגרש עם אמירת בפ"נ אלא תיקנו שלא לסמוך על הגט אף שמסתמא יש 'נחקה' או 'סתם ספרי גמירי', מכיוון ויתכן שתבוא לידי קלקול ע"י ערעורו, אלא עליה לקיים את הגט ולא לסמוך על סתמא דמילתא שהשטר כשר. תק"ח הייתה שאנו חוששים לזיוף למרות שהבעל לא ערער, ולכן השטר ספק פסול והוולד ספק ממזר ורק בגלל שהשליח אמר "בפני נכתב ובפני נחתם" ונאמן לסלק בכך חשש מזויף הקשטה הגמרא, ותירצה שמכיוון שלא אמר בשעת גירושין הרי זה שינוי מהמטבע.

לפי"ז, כאשר אין אמירת בפ"נ יש סיבה לפסול את הגט לא רק בגלל מה שמבואר בגמרא שהוא 'משנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין' דלפי ר"מ זה עושה שהוולד יהיה ממזר ולפי חכמים זה עושה רק דין של תצא, אלא ישנה עוד סיבה, והיא החשש שיתכן שהגט מזויף כי התקנה הייתה שלא לסמוך על השטר והחלנו חששות עליו שהוא מזויף.

הסתיוגויות מהבנה זו

יש להדגיש שלפי טעם הר"ן ורש"י הוולד יהיה רק ספק ממזר שהרי זה רק חשש שמא הגט מזויף ויל"ע למה רש"י צריך לפרש את שאלת הגמרא מדוע הוולד ממזר רק במקרה

שכבר אמר בפ"נ, הרי אפילו לא אמר בפ"נ עדיין הוולד יהיה רק ספק ממזר ואילו הברייתא אמרה שהוולד ממזר משמע ודאי ממזר וא"כ היה לו לפרש את שאלת הגמרא אף במקרה שלא אמר בפ"נ, מדוע הוולד וודאי ממזר ולא ספק.

כמו"כ יתכן והסיבה שאם לא אמר הוולד ספק ממזר היא בגלל תקנת קיום שטרות הכללית ולא בגלל תקנת בפ"נ, אמנם דבר זה תלוי בשאלה אם תקנת קיום שטרות קיימת בגט שהובא ממדה"י, והיא תלויה במחלוקת הראשונים מדוע איננה קיימת בגט בא"י (עיין בזה בשיעורים ה-ז) ואכמ"ל בזה.

מדויק מרש"י שנאמן על האמירה אף ללא נתינה

והנה מדברי רש"י והר"ן בפירוש השאלה "משום דלא אמר" שרק בגלל שחזר ואמר אין סיבה שהוולד יהיה ממזר, עולה שאם אומר בפ"נ לאחר נתינה נאמן, מכאן רואים שלשיטתם נאמן אפילו לאחר נתינה לומר בפ"נ ולא רק בשעת נתינה, שלא כתוספות וא"כ לשיטתם ע"כ הצורך ליטול את הגט הוא מטעם שהגירושין הראשונים נעשו בפסול ולא כי אין נאמנות על בפ"נ ללא נתינה.

נאמנות לשליח קבלה

הר"ן שם ממשיך ואומר ששליח קבלה אף שאינו צריך לומר בפ"נ אבל יש לו נאמנות, וזה שהר"ן אומר שיש לו נאמנות, הר"ן בזה לשיטתו ששליח נאמן אף ללא נתינת גירושין וכמו שהבאנו מחכמי הדורות במאירי.

סתירה לזה מתוספות רי"ד

בתוספות רי"ד כאן פירש שני פירושים, בראשון פירש כרש"י, אולם בשני סבר ששאלת הגמרא כפשוטה, ואפילו לא אמר כלל בפ"נ אין הוולד ממזר דכל עוד אין הבעל מערער אין לחוש לזיוף, וא"כ שני פירושי חלקו בשאלה מהו גדר התקנה והאם חז"ל הטילו חששות וספקות בגט. בשיעור ב הבאנו ראיות נוספות ליסוד רש"י והר"ן.

והנה קשה כיצד תוספות רי"ד מבאר בפירושו הראשון את שאלת הגמרא כרש"י ומאידך אומר, כמו שראינו לעיל את דבריו, שעליו לחזור ולתת כדי שתהיה נאמנות לאמירה

שייראה כשליח, ולכאורה סתירה, שהרי כמו שדייקנו ברש"י נאמן על האמירה גם ללא נתינה ולכן הוולד אינו ממזר?

אלא צ"ל כמו שהבאנו לעיל לבאר בתוספות רי"ד שיש שתי רמות נאמנות. א"כ, מצד חשש בעצם על הגט אי"צ דווקא שיהיה שליח כדי שיהיה נאמן אלא די בע"א נאמן באיסורים, אולם מול ערעור הבעל יש צורך שיהיה נאמן כתרי כי דייק, וזה רק כשהוא שליח, ולכן יחזור ויתן כדי שתהיה לו נאמנות כתרי, אבל מבואר בתורי"ד שיש נאמנות של ע"א באיסורים אף למסקנה בין לרבא בין לרבה שהרי הצריך שלושה רק מצד מעשה הקיום כרש"י ולא כריטב"א מצד קבלת עדות, אלא שזה די רק לסילוק חשש ערעור ולא לנאמנות מול הבעל שם צריך נאמנות כתרי, אולם כשהגמרא שאלה מדוע הוולד ממזר זה כי חשבה שזה מטעם חשש בעצם ולכן אמרה שאין לחוש כי ע"א נאמן באיסורים ולצורך זה באמת ל"צ לומר עם נתינה.

א"כ גם ברש"י נוכל לבאר כך, ולפי"ז גם לרש"י יש צורך שהאמירה תהיה בשעת הנתינה דווקא כדי לקבל את הנאמנות המיוחדת כתרי, ובייחוד שמתאים פירוש רש"י לתורי"ד הן בדף ג ב"אוקי חד להדי חד" והן אצלנו לגבי הצורך בפני ג.

ז. שיטת תוספות בגט לחכמים ללא אמירה כלל

האם לתוספות הוולד ממזר כשלא אמר בפ"נ

א"כ ראינו ברש"י והר"ן שמשום חשש זיוף שיש על הגט מדרבנן הוולד ספק ממזר, והנה ראינו כבר את תוספות לקמן בדף פד ע"ב שסוברים שנאמן לומר בפ"נ רק בשעת נתינה שאז יש מידק דייק וא"כ לפי שיטתם יוצא שא"א לומר שלחכמים הטעם שהוולד אינו ממזר הוא בגלל שאומר אח"כ בפ"נ שהרי לפי תוספות אין תועלת במה שיחזור ויאמר לאחר הנתינה שהרי אינו נאמן בלא נתינה, אע"כ מוכח מתוספות שאף אם אינו אומר בפ"נ לאחר הנתינה, בכ"ז אין הוולד ממזר לרבנן.

אולם עדיין יש לעיין בזה, שהרי אפשר לדחות ולומר כנ"ל, דאף שראינו שלתוספות כדי שתהיה נאמנות לאמירתו צריך שיהיה מידק דייק וזה רק כשאומר בשעת נתינה, אולם יתכן ודרגת נאמנות של מידק דייק דרושה רק כדי לקיים את תק"ח של האמירה, אולם ביחס לסילוק חשש בעלמא שמא הגט מזויף, תועיל אף אמירה שאינה מתוך מידק דייק,

וא"כ יתכן שתוספות מסכימים שהחשש שיצרנו בגט יכול לגרום שהוולד יהיה ספק ממזר אם לא נברר, ומודים שהאמירה לאחר הנתינה הראשונה נחוצה כמו רש"י והר"ן ואע"פ שזו אמירה ללא מידק דייק ולא מקיים בזה את תקנת חז"ל מ"מ די בה כדי להסיר את החשש שבגט, וכמו שביארנו בתוספות רי"ד ולפי"ז לא יהיה מוכח מתוספות שלא כר"ן. אולם אם לא נבאר בתוספות שישנן שתי דרגות נאמנות וא"כ ע"כ יחלקו על רש"י והר"ן ויסברו שאין הוולד ספק ממזר לחכמים גם אם לא אמר בפ"נ, במה חלקו?

שורש מחלוקת הראשונים

בפשטות ניתן היה ללמוד שתוספות למדו שהתקנה אומרת רק לחוש לערעור אבל לא החילה חששות על השטר, ולא ביטלה את הנחקרה לכן הוולד אינו ספק ממזר, אולם קשה לומר כך שהרי כבר ראינו בתוספות במספר מקומות, כמו למשל בסוגיה על תועלת התקנה בתחילת דף ג ע"א או בתוספות לעיל ד"ה "אי" בריש העמוד לא כך, לכן נראה בהם שאף שבאמת התקנה החילה חששות על השטר, אבל מחמת חששות דרבנן הוולד לא נעשה ממזר, כי כשרבנן תיקנו את דינם לא תיקנו שהוולד יהיה ממזר בגין זה, לכן כאן שזה רק חשש דרבנן בעלמא, אין הוולד ממזר.

דיוק בלשונות תוספות והר"ן

והנה כשנתבונן נראה שינוי בלשון של תוספות לעומת לשון הר"ן, הר"ן אומר שלפי חכמים אי"צ שיטלנו ואילו תוספות אומרים ש"לולד אין צריך תקנה", ולהנ"ל שחלקו אם נצרכת אמירה לרבנן, מובן ההבדל, לפי הר"ן רק נטילה ונתינה מחדש ל"צ אבל אמירה כן צריך ואל"כ הוולד יהיה ספק ממזר ואילו לתוספות אף אמירה ל"צ.

ח. האם קיום בחותמיו מצריך נתינה חדשה

כאשר נתן בלא שאמר בפ"נ ואח"כ הגט נתקיים בחותמיו, האם גם אז יש לחזור ולתת לה?

מסביר הדבר יהיה תלוי בהבנות לעיל, לפי ההבנה שהנתינה ללא אמירה הייתה פסולה וודאי יש לתת לה שוב, אולם אין צורך בנתינה כדי שתהיה נאמנות לקיום בחותמיו ולכן

לפי הצדדים האחרים שהעלנו לא יצטרכו נתינה חדשה שהרי הנתינה הראשונה לדידם לא היה בה פסול.

והנה מבואר בעמוד א שכאשר נעשה חרש לאחר הנתינה כך שלא יכול לתת מחדש בכ"ז מועיל קיום בחותמיו, רואים מפורש שכאשר נתקיים בחותמיו אין צורך בנתינה חדשה ולכאורה קשה על ההבנה שהצורך בנתינה חדשה הוא כי הנתינה הראשונה ללא אמירה הייתה פסולה.

הרמב"ם

הנה, כשהרמב"ם מביא את ההלכה הנ"ל בהלכות גירושין פרק ז הלכה יח הרמב"ם כותב "הרי זה יתקיים בחותמיו ואח"כ ינתן לה" מבואר בו שבאמת לא די בקיום בחותמיו אלא יש צורך בנתינה מחודשת.

אמנם שאלנו שאם נעשה חרש אינו יכול לתת מחדש אולם עיין ברמב"ם שמביא את ההלכה לא בחרש כפי שמופיע בגמרא, אלא ב"נשתתק" ולשיטתו שייכת א"כ נתינה חדשה, ויל"ע כיצד שינה מדברי הגמרא שהעמידה בחרש.

השו"ע בסימן קמב סעיף ו העתיק את הרמב"ם בנשתתק והגר"א כותב שם באות כג שדברי הגמרא "נתחרש" הם לאו דווקא, וזה שלא כתוספות שדקדקו למה כתבה הגמרא דווקא חרש. ולכאורה צ"ע לבאר כגר"א שדברי הגמרא הם לאו דווקא שהרי הגמרא שאלה שחרש הוא לאו בר נתינה ומדוע לא תירצה שמדובר באילם?

והנה בשאלה הנ"ל אם בקיום צריך נתינה מחדש יש סתירה ברמב"ם, כי שם בהלכה יז כתב על המקרה של סוגייתנו "ואם לא נטלו ממנה הרי זה פסול עד שיתקיים בחותמיו" ולא כתב הרמב"ם שיחזור ויתן לה כמו בהלכה יח, והנה המל"מ בהלכה יז אומר שלכתחילה צריך ליטול וליתן ובדיעבד כשר אם לא נטלו, ומביא רמב"ם בפרק ו להוכיח את דבריו שלכתחילה צריך לתת בפני שניים, אך דבריו אינם מובנים כלל, כי ההלכה שמביא איננה עוסקת כלל בתקנת בפ"נ אלא בכך שלכתחילה צריך ע"מ ובדיעבד די בע"ח כאשר א"א בעדי מסירה ותמוה שלא מציין את הרמב"ם הצמוד לו מיד בהלכה יח כפי שהבאנו.

עכ"פ לפי הבנת המל"מ ברמב"ם שרק לכתחילה יחזור וייתן, ע"כ לא מפני שהנתינה הראשונה פסולה כי אז אף בדיעבד היה מעכב וא"כ למה לכתחילה עליו לחזור וליתן?

כשנדייק בלשון הרמב"ם נראה שאומר "ואח"כ ייתן לה" ולא כותב "ויתן לה" כמ"ש בגמרא אצלנו לגבי אמירת בפ"נ, ומשמע ברמב"ם שגם קוף יכול לתת ולאו דווקא הוא, למה?

בתור"ד בע"א בד"ה "הוי אומר" כתוב עוד מושג נתינה: "פירוש אע"פ שאין עליו עוררים צריך שיתקיים בחותמיו ולא יהיבין לה לאשה להינשא בו ללא עדים" ויתכן שהרמב"ם לא עוסק בנתינת גירושין אלא לתת לאשה להתגרש עם הגט, ולכן בקיום בחותמיו יסבור הרמב"ם של"צ מעשה נתינה של גירושין כפשוטו הסוגיה ואח"כ מדבר על נתינה אחרת נתינה להתגרש בו ולא נתינת גירושין וזה אפשרי גם ע"י קוף.

אלא, שיל"ע מדוע ל"צ לחזור ולתת כשקיים, אם הנתינה הראשונה הייתה פסולה.

מדוע קיום לכו"ע מתקן למפרע

הריטב"א אצלנו בד"ה "והא" כאשר חולק על תוספות וסובר שאמירת בפ"נ מתקנת אף לר"מ אומר "כאילו נתקיים הגט בחותמיו", והנה תוספות שחולקים עליו מה יסברו לגבי קיום? הפנ"י לדף ה ע"א תוספות ד"ה "ניסת" כותב ש"אם נתקיים בחותמיו איגלאי מילתא למפרע שלא נשתנה המטבע..." ולמד שם שמפשוט לשונם של תוספות נראה שמסכימים שבקיום ל"צ נתינה חדשה וקיום מהני למפרע, (שלא כחזו"א שמשווה ביניהם לתוספות וצ"ע) ויל"ע מה החילוק בין אמירת בפ"נ לקיום?

הפנ"י שם מבאר שבציור של קיום לא תיקנו חכמים בכלל שצ"ל בפ"נ, וא"כ התברר אח"כ שנתן לה גט כזה שמעולם לא הייתה עליו תקנה של בפ"נ ולכן אין הוולד ממזר, (הפנ"י מוסיף גם "אי אפשרי בתק"ח" ותוספת זו צ"ע דא"כ מדוע צריך קיום ויל"ע) תקנת חכמים תלויה בעתיד אולם בריטב"א מבואר שלא כפנ"י, כי הריטב"א אומר שבפ"נ מהני למפרע כמו קיום, והרי לגבי בפ"נ א"א לבאר כך, רואים ממנו שאין הפשוט שבמקום שיש קיום לא תוקנה כלל התקנה.

ה"ם של שלמה' לגיטין בסימן יא מתרץ אחרת מהפנ"י, ואומר שרק בנאמנות של בפ"נ אמר ר"מ שהוולד ממזר מכיוון שכל מה שנאמן על אמירת בפ"נ זה בגלל שחכמים

האמינוהו, וא"כ אם שינה מהמטבע שלהם כבר אין לו נאמנות, (לדידו שייך "כל המשנה" כחסרון נאמנות כדברי הרמב"ן בדף ג לגבי "ידעתי" ויל"ע אם זה שונה מ"כל המשנה" של מחלוקת ר"מ וחכמים לגבי חיסרון בגירושין) אבל בקיום אין סיבה לא להאמין לו ללא נתינה וא"כ נמצא שאף מתחילה היה הגט כשר, אלא שאנו לא ידענו את האמת ולכן פשוט שמהני למפרע.

רואים מהיש"ש שהטעם שיש חיסרון בגירושין, אין זה בגלל שלא אמר בפ"נ בשעת הגירושין כתקנת חז"ל, אלא החיסרון הוא כי אין לנו בירור שהגט באמת כשר, אבל כשיש אח"כ קיום ובירור שהגט כשר, כבר אין חיסרון בגירושין.

הסבר הדבר הוא, שעניינה של תקנת בפ"נ היה שלא לסמוך על הסתמא דמילתא אלא לחשוש שמא הגט פסול עד שיתברר לנו עפ"י עדות שהשטר כשר, וכל עוד לא התברר לנו שהשטר אינו מזויף זה עצמו הטעם שהגירושין לא יחולו. כשהתקיים אח"כ וממילא התברר שהשטר כשר, שפיר חלים הגירושין למפרע שהרי להנ"ל כל הבעיה שאין גירושין הייתה שיש חששות על הגט דאולי הוא מזויף אך אם התברר שהוא כשר ניתן לסמוך.

רואים עוד ביש"ש שלמרות שכעת אומר בפ"נ בשעת נתינה, שהרי חוזר ונותן לה ומועילה אמירתו לתקן מכאן ולהבא אבל לא נאמן על הנתינה הראשונה, ומכאן ניתן ללמוד שלפיו נאמנות על בפ"נ איננה לגמרי כאילו ממש קיים את השטר, אלא רק נאמנות לעניין הגירושין שכעת עושה, ולכן הנתינה הראשונה אינה נעשית כשרה ע"י הבפ"נ של עכשיו בשעת הנתינה השנייה ורק נאמן על הנתינה השנייה.

ט. אמירה לאחר נתינה בתכ"ד

מחלוקת תוספות ותורי"ד בענין תכ"ד

תוספות בד"ה "יטלנו" כותבים שכשר שהרי אמר לעיל שנתנו לה כשהיה פיקח ולא הספיק לומר בפ"נ עד שנתחרש.

עיין בתוספות רי"ד בדף ט שכתב שאין צ"ל בפ"נ דווקא בשעת נתינה ורק כשמערער הבעל צ"ל בשעת נתינה, ומוכיח מאותה גמרא של נתנו לה כשהיה פיקח ולא הספיק לומר בפ"נ עד שנתחרש, והנה לפי תוספות כאן אין משם ראיה כי מדובר שאומר בתכ"ד ויל"ע כיצד תורי"ד הוכיח משם?

עוד יל"ע, שהרי הגמרא אומרת שבגירושין אין הלכה של תכ"ד כדיבור ולא ניתן לחזור וביאר הר"ן כי יש בהם גילוי"ד גמור שלא כבקניינים כל עוד לא עבר תכ"ד.

צ"ל בדעת תוספות שהיסוד שתכ"ד נקרא עדיין שעת נתינה נכון גם בגירושין ורק ההבדל הוא אם הייתה גמ"ד באותו הזמן ואילו בתוספות רי"ד נבאר שמה שתכ"ד נקרא זמן אחד זה רק בגלל שניתן לחזור אז אולם בגירושין שא"א לחזור, זה עצמו אומר שאין שם תוכ"ד זמן אחד.

י. ספק ר"י לאחר כ"ד ועסוקים באותו עניין

מהם צדדי הספק?

האם הספק של ר"י אם זה נחשב שעת נתינה?

הרשב"א אומר שכאשר עסוקים באותו עניין זה "כשעת עיקר העניין לחזרת הקניין וה"נ כ"ז שעסוקים באותו ענין הוי כשעת נתינה או שמא דווקא בשעת נתינה או סמוך לר"ה הוא לא אומר שזה שעת נתינה כמו תכ"ד. לכן נראה שזה שונה מתכ"ד, מה הספק?

תוספות מסתפק בעוד ספק, וזה כאשר אומר קודם נתינה, ובזה לא כתוב שהספק רק בתכ"ד ומשמע אף בזמן רב קודם, ותוספות אומר שמספקא "נמי" מה זה נמי? נראה מלשונם שהספיקות תלויים זה בזה, כיצד?

אמירת בפ"נ צריכה להיות בשעת הנתינה וחלק ממנה, בזה אין ספק, לפי"ז יש מקום לומר שלא תועיל אמירה לפני הנתינה. מה הצד שתועיל? כי האמירה מצ"ע לא זקוקה לנתינה ומה שלא יכול לומר שוב ללא שיחזור וייתן זה לא מפני שהנאמנות היא רק בנתינה אלא כאשר כבר נתן אין לאמירה כעת **שייכות** לגירושין, אולם אמירה לפני הגירושין תמיד שייכת לגירושין ויש לו נאמנות, א"כ לא שהנאמנות רק בשעת נתינה אלא הנאמנות רק כשהאמירה שייכת לגירושין.

וא"כ לגבי עסוקים באותו עניין- באמת אין כאן נתינה עם אמירה כי זה לא זמן אחד כמו בתכ"ד, אולם אמרנו של"צ אמירה עם נתינה אלא שייכות, אז כל עוד עוסקים באותו עניין לא התנתק ממעשה הגירושין אולם אם יש הלכה שהאמירה צריכה להיות עם הנתינה ולכן לא תועיל לפני הנתינה, גם לא תועיל האמירה כשעסוקים באותו עניין.

היינו, האמירה יכולה להיות קשורה לגירושין בשני אופנים: או לפני הנתינה או לאחריה כשעסוקים באותו עניין.

יל"ע, אם הנתינה הייתה פסולה כשהייתה ללא אמירה, מה יועיל שעסוקים באותו עניין? נאמר שבכה"ג לא מיקרי נתינה פסולה כי תיקן אח"כ ואע"פ שאמרנו שתוספות סבר שיחזור ויתננה לה ולא תיקן למפרע, י"ל שעליו לחזור ולתת כאשר הנתינה פסולה ועושה נתינה חדשה ולא יכול להכשיר את הקודמת, אולם כאן מלכתחילה הנתינה לא פסולה כי יש אמירה בעסוקים באותו עניין ואיננו פוסלים את הנתינה.

יא. שיטת הרמב"ם

שיטה נוספת בהבנה למה צריך ליטול ממנה מצאנו ברמב"ם. הרמב"ם לומד שמעשה הקיום ע"י בי"ד הוא מה שבי"ד נותן את השטר על ידי השליח (הרחבנו בזה בשיעור כז) וא"כ מובן שצריך ליטלו מהאישה כדי שיהיה מעשה קיום.

יב. שיטת ר"י מקינון

שיטה נוספת בהבנת הצורך ליטול מביא הרא"ש בסימן ו בשם הר"י מקינון שאומר שצריך שיאמר בפ"נ בפני שני בני אדם שהיו בשעת מסירת הגט, והגמרא מיירי כשהעדים הראשונים שנמסר בפניהם מתו או הלכו למדה"י לכן צריך לחזור ולתת כדי שיהיו אלו אותם עדים על המסירה ועל האמירה.

הרא"ש מקשה שסתימת הברייתא מורה לא כך והנה יש להבין מה העניין בזה שצריך לומר בפ"נ דווקא בפני עדי מסירה?

המרדכי מביא ר"מ מקינון שנראה שזה אותו ראשון, עם הוספה, דאל"כ יהיה חיסרון של "חצי דבר" ומה הפשט, למה זה "חצי דבר", הרי אלו שני דברים שונים נתינת הגט ואמירת בפ"נ?

מבואר בו שהאמירה היא חלק מהגירושין, ויש בזה חידוש שהרי אם הוא מחפש טעם למה עליו לחזור ולתת ע"כ הוא סבר שיש נאמנות על בפ"נ גם שלא בשעת נתינה, דלא כתוספות, ובכ"ז סובר שהאמירה היא חלק מהנתינה ויש בזה 'חצי דבר' וזה דבר חידוש.